

بی مادر

برگ برنده: حضور پژمان جمشیدی و امیر آقایی کنار هم
نکته جالب: کارگردانی سید مرتضی فاطمی که تا قبل از این
مجری و برنامه سار تلویزیونی بوده و تهیه کنندگی
علی اوجی

تنها فیلم زنانه فجر چهلم

■ امیر محمد بهامیر

نام فیلم «دسته دختران» در روزهای منتهی به جشنواره فجر بسیار به گوش اهالی سینما و اصحاب رسانه رسیده است. نامی که نه تنها به عنوان یکی از کاندیدهای احتمالی سیمرغ بلورین مطرح است، بلکه به عنوان فیلمی که کارگردانش تنها کارگردان زن جشنواره فجر دوره چهلم خواهد بود، مطرح می‌شود. جشنواره‌ای که برخلاف دوره قبلی بیش از اندازه مردانه شده است.

منیر قیدی با فیلم «دسته دختران» احتمالاً سوژه جذاب جشنواره امسال باشد. کارگردانی که با فیلم دوم خود پا به جشنواره گذاشته است. او که در جشنواره سی و پنجم با فیلم متفاوت «ویلاهی‌ها» توانست جایزه استعداد درخشان بهترین فیلم اولی را دریافت کند، در جشنواره امسال به دنبال سیمرغ بهترین فیلم و بهترین کارگردانی خواهد بود.

جوایزی که با توجه به حضور نام‌های مشهور سینمایی در پشت نام فیلم «دسته دختران» آنچنان دور از انتظار نیست. اما حضور منیر قیدی آن هم با فیلمی در ژانر دفاع مقدس جای شگفتی دارد. زیرا به یاد داریم که در چندین سال گذشته فیلمی در ژانر دفاع مقدس ساخته شود که کارگردان آن یک زن باشد. چه برسد به آنکه فیلم به اصطلاح اثری بیگ پروداکشن نیز لقب بگیرد.

نگاهی اجمالی به لیست کارگردانان زن حاضر در سینمای ایران خود گواه همین ادعاست. زیرا بیشتر کارگردانان از جمله نرگس آبیاری، رخشان بنی‌اعتماد، پوران درخشنده و یانیکی کریمی که در جشنواره گذشته با فیلم آتابای حضور داشت هرگز به سراغ ساخت اثری در ژانر دفاع مقدس نرفته‌اند.

حال این که در این دوره برخلاف دوره قبل که هفت کارگردان زن در جشنواره حضور داشتند نیز جای بسی تامل است. زیرا فیلم‌های خوبی از کارگردانان زن در دوره‌های گذشته جشنواره دیده‌ایم که ما را به این فکر وامی‌دارد، چرا جشنواره امسال این چنین مردانه شده است. البته نه از این جهت که تنها کارگردان زن جشنواره منیر قیدی است، بلکه از این جهت که سوژه‌های زنانه این دوره نیز بسیار کمتر از گذشته است.

فیلم «دسته دختران» و «هناس» تا به اینجا تنها آثاری هستند که می‌دانیم سوژه‌ای زنانه را بر پرده سینما خواهند برد. این در حالی است که در دوره گذشته یازده اثر حاضر در جشنواره سوژه‌های خود را زنان قرار داده بودند. البته اگر از این قضیه که دوره سی و نهم یک استثنا باشد، بگذریم و نگاهی به ادوار مختلف جشنواره بیاندازیم متوجه می‌شویم که چرا زنان حضور کم رنگی در جشنواره فجر داشته‌اند.

برای درک بهتر این جریان بهتر است نگاهی به دوره‌های قبلی جشنواره بیاندازیم و بدانیم که در هر دوره چند کارگردان زن در جشنواره حضور داشته‌اند. به جز دوره چهلم که منیر قیدی تنها کارگردان زن حاضر در جشنواره است و دوره گذشته که گفته شد هفت کارگردان زن در آن حاضر بودند در دوره سی و هشتم یک نفر، در دوره سی و هفتم چهار نفر، در دوره سی و ششم یک نفر و در دوره سی و پنجم نیز پنج کارگردان زن در جشنواره حاضر بوده‌اند.

با حسابی ساده از میان میانگین ۳۰ فیلم حاضر در هر دوره که در مجموع ۱۵۰ فیلم خواهد بود، تنها ۱۹ فیلم سهم زنان بوده است. آماري که نشان می‌دهد چرا به جشنواره فجر می‌توان لقب جشنواره مردانه داد.

اما نکته جالب‌تر آن است که از پنج دوره گذشته در سه دوره آن تنها یک کارگردان زن در جشنواره حاضر شده است. اتفاق که امیدواریم در جشنواره‌های بعدی نیافتد و زنان سهم بیشتر از جشنواره داشته باشند.

البته در انتها باید ذکر کرد که، گمانه زنی‌ها حاکی از آن است که در جشنواره امسال برخلاف دوره‌های قبل که مردان بزرگترین سهم از دریافت سیمرغ بهترین فیلم را داشته‌اند، سیمرغ بهترین فیلم به «دسته دختران» منیر قیدی برسد. فیلمی که می‌توان گفت با توجه به کارنامه قیدی در ساخت فیلم ویلاهی‌ها و البته فیلمنامه ابراهیم امینی شانس بالایی برای درخشیدن در جشنواره امسال دارد.

درباره‌ی منیر قیدی

اولین فیلم به کارگردانی منیر قیدی، ویلاهی‌ها بود که اگر چه در جشنواره فجر، توجه بسیاری به آن نشد، اما در نوع خود بسیار جالب و درخشان بود، نگاهی نوبی که فیلمساز از دفاع مقدس ارائه می‌کرد و آن، جهاد زنان بود، اینکه دشواری انتظار برای آنان، تا چه میزان کشنده و دردآور بود و با این حال، نام آن‌ها در تاریخ نام‌آوران جنگ، گم شد و بسیاری آنان را از یاد بردند. روایتی از صبر و جهاد، انتظار، تا چه میزان زجرآور خواهد بود.

قیدی در فیلم جدید خود «دسته دختران»، باز هم به سراغ زنان و دفاع مقدس رفته و اینبار دوربین او، روایتگر مواجهه مستقیم زنان با دشمن، در روزهای اولیه جنگ است. صرف این موضوع، از جهت روایت جدیدش از زنان و جنگ، شایان توجه است و چه بسا با وجود ستارگانی که دارد، در جشنواره امسال، به درخششی که سزاوارش هست دست یابد.

در پایان باید گفت سینماگران زن در این سال‌ها، اگر چه کم بوده‌اند، اما آثارشان، مسیر مهمی در سینما را ساخته است؛ مسیری که شاید چندان هموار نباشد؛ اما راهی است که در ادامه آن، می‌توان به ورود بسیاری زنان دیگر و بسیاری روایت‌های دیگر از زنان، امیدوار بود.

آمار، درمورد زنان بازیگر است؛ یعنی گویی مردان، راه را بر خود هموارتر می‌یابند برای اینکه از حرفه هنر پیشگی خود، به فیلمسازی ورود کنند و تجربه کنند و تجربه بسازند، اما گویی بازیگران زن، به سادگی به چنین امری ورود نکرده و نمی‌کنند و شاید برای فهم دلیل این موضوع نیز، باید به خود آن‌ها رجوع کرد.

نقاط قوت: شجاعت کارگردان زن در راستای تولید یک اثر حجیم جنگی

